

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **B. B.**, zast. Mgr. Antonínem Novákem, advokátem, se sídlem Pavelčákova 6/11, Olomouc, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 6. 2008, č. j. 18 Cad 192/2007 - 29,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 6. 2008, č. j. 18 Cad 192/2007 - 29, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 6. 8. 2007, č. X, žalovaná přiznala žalobkyni od 1. 1. 2006 starobní důchod podle § 29 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a podle čl. 46 odst. 2 Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ve výši 2869 Kč měsíčně s tím, že od ledna 2007 se zvyšuje na 3035 Kč. V odůvodnění žalovaná uvedla, že pro výši důchodu žalobkyni započítala dobu pojištění v českém důchodovém pojištění 4748 dní a dobu pojištění ve slovenském důchodovém pojištění 11 080 dní; nárok na starobní důchod žalobkyni vznikl pouze s přihlédnutím ke slovenským dobám pojištění. Žalovaná postupovala podle čl. 46 odst. 2 zmíněného nařízení a základní i procentní výměru důchodu stanovila v poměru délky dob pojištění získaných podle českých právních předpisů k celkové době pojištění získané ve všech členských státech.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 26. 6. 2008, č. j. 18 Cad 192/2007 - 29, předmětné rozhodnutí žalované zrušil, věc jí vrátil k dalšímu řízení a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění soud uvedl, že v

daném případě byla spornou správnost postupu žalované podle čl. 20 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení ze dne 29. 10. 1992. Žalovaná vycházela z toho, že sídlo zaměstnavatele žalobkyně bylo ke dni 31. 12. 1992 ve Slovenské republice, konkrétně se jednalo o organizaci Československé státní dráhy Olomouc, Správu přepravných tržeb, Riaditeľstvo Bratislava. Soud zjistil, že žalobkyně uzavřela dne 1. 11. 1968 pracovní smlouvu se Železniční stanicí Olomouc, hlavní nádraží a dne 1. 9. 1979 uzavřela pracovní smlouvu s ČSD - střední dráha v Olomouci, kontrola přepravních tržeb na práci odborného referenta - kalkulanta přepravních tržeb. Tato pracovní smlouva byla uzavřena na dobu neurčitou a trvala i k datu 31. 12. 1992. Místem výkonu práce žalobkyně byla Olomouc. Podle zjištění soudu se v úplném výpisu z obchodního rejstříku vedeného Městským soudem v Praze, oddíl ALX, vložka 302, uvádí Československé státní dráhy se sídlem Na Příkopě 33, Praha 1, s datem zápisu 1. 7. 1989 a s datem výmazu 25. 3. 1993. V tomto úplném výpisu byla jako organizační složka zapsána „kontrola přepravních tržeb Bratislava“ s datem výmazu 26. 4. 1991, jiné správy přepravních tržeb nejsou v úplném výpisu na území České ani Slovenské republiky uvedeny. Soud konstatoval, že i kdyby bylo možno vycházet z toho, že uvedená „správa přepravních tržeb“ měla být zaměstnavatelem žalobkyně k 1. 1. 1993, organizační složka o tomto názvu v obchodním rejstříku nikdy zapsána nebyla a „kontrola přepravních tržeb Bratislava“ byla z obchodního rejstříku evidentně vymazána již dne 26. 4. 1991. Soud uzavřel, že sídlo zaměstnavatele žalobkyně bylo k datu 1. 1. 1993 v Praze 1, Na Příkopě 33, tedy na území České republiky, přičemž jejím pracovištěm byla „kontrola přepravních tržeb v Olomouci, tj. pracoviště v rámci „ČSD - střední dráha v Olomouci“. Za této situace nebyl postup žalované podle čl. 46 odst. 2 Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 spočívající v tzv. dílčení starobního důchodu namístě, proto soud rozhodnutí žalované podle § 78 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost, ve které namítala, že sídlo zaměstnavatele žalobkyně bylo na území Slovenské republiky, neboť podle zjištění Ministerstva práce a sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky, sekce mezinárodních vztahů Bratislava, byly Československé státní dráhy, Bratislavská oblast, slovenským státním podnikem zapsaným v obchodním registru Okresního soudu v Bratislavě I, oddíl Pš, vložka 110/B, IČO: 00 407 135, den zápisu 3. 5. 1990, den výmazu 25. 3. 1993 s právním nástupcem Železnice SR, š. p. Podle čl. 15 odst. 1 Správního ujednání mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení ze dne 8. 1. 1993 se sídlem zaměstnavatele rozumí adresa zapsaná v obchodním rejstříku. Československé státní dráhy, Správa přepravních tržeb, Klemensova 8, Bratislava, byly ke dni 31. 12. 1992 zaměstnavatelem žalobkyně se sídlem na území Slovenské republiky. Stěžovatelka poukázala na princip materiální publicity obchodního rejstříku a dále konstatovala, že podle § 6 odst. 2 zákona č. 652/1992 Sb., o zániku státní organizace ČSD, práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů k ČSD na území Slovenské republiky přecházejí uplynutím dne 31. 12. 1992 na Slovenskou republiku. Stěžovatelka zdůraznila, že sídlem zaměstnavatele se rozumí adresa odštěpného závodu nebo organizační složky. Žalobkyně byla zaměstnancem Správy přepravních tržeb Bratislava jako jiné organizační složky zapsané v obchodním rejstříku, což potvrzuje i evidenční list důchodového pojištění za roky 1990 až 1992. Organizační složka podniku je podle stěžovatelky vymezena územně, nikoliv funkčně, proto pro určení zaměstnavatele není významná jeho právní

subjektivita, nýbrž územní sídlo (byť i organizační složky, pod kterou byla žalobkyně zařazena), uvedené v obchodním rejstříku. Stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti předslala, že Československé státní dráhy vznikly a zanikly ex lege, zápisy v podnikovém (obchodním) rejstříku jsou tudíž deklaratorní povahy. Sídlo této organizace bylo až do jejího zániku na adrese nábřeží Ludvíka Svobody 1222, Praha 1. Žalobkyně uvedla, že organizační jednotky neměly právní subjektivitu, právní úkony nečinily svým jménem a na vlastní odpovědnost, ale jménem Československých státních drah; organizační jednotky tedy neměly postavení zaměstnavatele. Organizační jednotka „Správa přepravních tržeb“ byla účelovou organizační jednotkou, zapsanou v podnikovém rejstříku, to ovšem nic nemění na závěru, že nemohla jednat svým jménem a na vlastní odpovědnost. Žalobkyně konstatovala, že jejím zaměstnavatelem byla do 31. 12. 1992 státní organizace Československé státní dráhy se sídlem na území dnešní České republiky. Dále upozornila na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02, IV. ÚS 158/04, III. ÚS 252/04 a Pl. ÚS 4/06, z nichž dovodila, že podle názoru Ústavního soudu mají občané České republiky, jejichž zaměstnavatel měl v době rozdělení společného státu sídlo na území dnešní Slovenské republiky, nárok na starobní důchod ve výši podle českých důchodových předpisů. Žalobkyně uzavřela, že i v případě správnosti argumentu stěžovatelky, že zaměstnavatel žalobkyně měl sídlo na Slovensku, by bylo rozhodnutí stěžovatelky nezákonné a rozsudek krajského soudu věcně správný. Žalobkyně navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Dne 2. 10. 2008 předložil krajský soud spis Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud usnesením č. j. 4 Ads 152/2008 - 55, ze dne 14. 10. 2008, přiznal kasační stížnosti odkladný účinek.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že stěžovatelka rozsudek krajského soudu napadla z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud v odůvodnění vycházel z právního názoru vysloveného v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 14/2009 - 41, který se zabýval obdobnou právní otázkou. Neshledal přitom žádný důvod odchýlit se od závěrů v předmětném rozsudku obsažených.

Podle čl. 20 odst. 1 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení, publikované jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 228/1993 Sb. (dále jen „Smlouva o sociálním zabezpečení“), *doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky se považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem.*

Podle čl. 15 odst. 1 Správního ujednání o provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení, publikovaného jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 117/2002 Sb. m. s. (dále jen „Správní ujednání“), *sídlem zaměstnavatele se rozumí adresa, která je jako sídlo zapsána v obchodním rejstříku. Je-li zaměstnavatelem fyzická osoba, je sídlem adresa, která je v obchodním rejstříku uvedena jako místo podnikání; je-li zaměstnavatelem odštěpný závod nebo jiná organizační složka zapsaná v obchodním rejstříku, rozumí se sídlem zaměstnavatele adresa tohoto odštěpného závodu nebo organizační složky.*

Ustanovení čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení je přitom uvedeno v příloze č. III Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71, a na základě čl. 7 odst. 2 tohoto nařízení tak platí i po přistoupení České republiky k Evropské unii. Proto je zapotřebí z ustanovení čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení a z navazujícího ustanovení čl. 15 odst. 1 Správního ujednání i nadále vycházet.

Žalobkyně ke dni rozdělení československé federace pracovala u ČSD. Vznik, postavení, právní poměry, činnost, vnitřní členění a hospodaření ČSD byly k tomuto dni upraveny v zákoně č. 68/1989 Sb., o organizaci Československé státní dráhy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ČSD“). Jak vyplývá z ustanovení § 3 odst. 1 a 3 zákona o ČSD, tato státní organizace měla sídlo v Praze a zapisovala se do podnikového rejstříku. Členila se na ústřední ředitelství ČSD, organizační jednotky, Drážní správní úřad a Státní drážní technickou inspekci. Organizační jednotky byly:

1. oblastní, pro zajišťování dopravního a přepravního procesu, údržby a provozu technické základny železnice ve vymezeném územním obvodu,
2. specializované, pro zajišťování vybraných odborných činností a přepravních systémů územně nevymezených,
3. účelové, pro zajišťování společných činností pro vnitřní potřebu ČSD.

Oblastní organizační jednotky se členily na výkonné jednotky a ostatní organizační jednotky se podle potřeby členily na závody nebo jiné organizační složky. Organizační jednotky, u kterých to určil statut ČSD, přitom mohly v určeném rozsahu vystupovat v právních vztazích jménem ČSD a zapisovaly se do podnikového rejstříku [§ 6 odst. 1, 2, 3 a § 7 odst. 2 písm. a), c) zákona o ČSD].

Statut státní organizace Československé státní dráhy (dále jen „Statut“), jenž v souladu s ustanovením § 7 odst. 1 zákona o ČSD schválilo Federální ministerstvo dopravy a spojů dne 12. 12. 1989, ve svém čl. 2 odst. 6 stanovil, že sídlo ČSD je na adrese Na Příkopě 33, Praha 1. Změnou Statutu schválenou dne 16. 11. 1990 bylo sídlo ČSD přemístěno na adresu nábřeží Ludvíka Svobody 1222, Praha 1. Dále Statut zřídil jednotlivé organizační jednotky ČSD a určil jejich sídla a základní úkoly. Rovněž tak stanovil, že

ústřední ředitelství ČSD a všechny vnitřní složky ve smyslu ustanovení § 6 zákona o ČSD se zapisují do podnikového rejstříku, přičemž návrh na zápis vnitřní složky podává ústřední ředitelství ČSD (§ 4, § 23 až § 29, § 30 odst. 5 Statutu).

Statutem byla zřízena i účelová organizační jednotka ČSD, Kontrola přepravních tržeb se sídlem v Bratislavě, která centrálně zajišťovala kontrolu zúčtování přepravních příjmů a po odborné stránce řídila práci pokladen v železničních stanicích. Tato vnitřní složka byla zapsána v podnikovém rejstříku od 19. 2. 1990 na adrese Februárového víťazstva 96, Bratislava, a od 12. 12. 1990 na adrese Klemensova 8, Bratislava.

Změnou Statutu schválenou dne 21. 2. 1991 byla uvedená účelová organizační jednotka ze seznamu vnitřních složek ČSD vypuštěna a místo ní byla zřízena nová účelová organizační jednotka ČSD, Správa přepravních tržeb se sídlem v Bratislavě, která vyúčtovávala pohledávky a závazky ČSD k cizím železničním správám a organizacím za používání železničních vozů, vedla ústřední evidenci nákladních železničních vozů a prováděla zúčtování nákladů a příjmů z těchto základních prostředků, prováděla kalkulaci přepravného za úseky cizích železničních tratí a zabezpečovala inkaso od přepravníků v ČSFR, prováděla odúčtování mezinárodních železničních přeprav a inkasovala pohledávky od cizích železničních správ, centrálně zajišťovala kontrolu zúčtování přepravních příjmů a po odborné stránce řídila práci pokladen železničních stanic. V návaznosti na tuto změnu Statutu byla účelová organizační jednotka Kontrola přepravních tržeb Bratislava vymazána z podnikového rejstříku ke dni 26. 4. 1991 a místo ní byla ke stejnému dni do podnikového rejstříku zapsána účelová organizační jednotka Správa přepravních tržeb Bratislava. Tento zápis v podnikovém rejstříku se přitom od 1. 1. 1992 považoval za zápis v obchodním rejstříku, jak vyplývá z ustanovení § 768 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Z obchodního rejstříku pak byla uvedená účelová organizační jednotka vymazána z důvodu zániku ČSFR a následného vzniku dvou samostatných železničních státních podniků až dne 25. 3. 1993.

Ke dni rozdělení ČSFR však žalobkyně u Správy přepravních tržeb Bratislava pracovala. O tom svědčí její evidenční list důchodového zabezpečení za dobu od 1. 1. 1990 do 31. 12. 1992, který byl vyhotoven dne 25. 1. 1993 a opatřen razítkem organizace „Československé státní dráhy, Správa přepravních tržeb, Ředitelství Bratislava, 813 61 Bratislava, Klemensova 8“. Tuto adresu je podle čl. 15 odst. 1 Správního ujednání nutno pokládat za sídlo zaměstnavatele na území Slovenské republiky. Dobu pojištění žalobkyně získanou přede dnem rozdělení ČSFR je tedy ve smyslu čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení zapotřebí považovat za slovenskou dobu pojištění. Za toto období ostatně přiznal žalobkyni starobní důchod také slovenský nositel důchodového pojištění, jak vyplývá z rozhodnutí Sociální pojišťovny ze dne 24. 8. 2006, č. X.

Krajský soud v napadeném rozsudku učinil závěr, podle něhož k rozhodnému dni bylo sídlo zaměstnavatele žalobkyně na adrese Na Příkopě 33, Praha 1, ačkoliv před rozdělením československé federace bylo sídlo ČSD přemístěno na adresu nábřeží Ludvíka Svobody 1222, Praha 1. Nicméně toto pochybení nemá žádný význam. Podstatné totiž je, že u zaměstnanců ČSD nelze za sídlo jejich zaměstnavatele považovat adresu ústředí ČSD. Účelem čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení totiž bylo stanovení kritérií pro hodnocení dob důchodového zabezpečení získaných za existence československé federace a

pro spravedlivé rozdělení nákladů na výplatu důchodů mezi nástupnické státy. Tohoto cíle by se však nepodařilo dosáhnout u řady organizací s celostátní působností, které většinou sídlily v hlavním městě Československa a zaměstnávaly velké množství osob. Proto se nástupnické státy ČSFR dohodly, že ve vztahu k právnickým osobám, které zřídily odštěpné závody nebo jiné organizační složky a ty zapsaly do obchodního rejstříku, je z hlediska určení nositele důchodového zabezpečení za doby získané přede dnem rozdělení ČSFR rozhodné sídlo takového odštěpného závodu nebo jiné organizační složky. Ostatně pokud by se za doby zabezpečení získané před zánikem ČSFR považovaly doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území takto vnitřně strukturovaná právnícká osoba měla své ústředí, pak by ustanovení čl. 15 odst. 1 Správního ujednání postrádalo jakýkoliv smysl, neboť by nedopadalo na žádný případ.

Rovněž není rozhodné, že organizační jednotky zapsané do podnikového rejstříku neměly právní subjektivitu a podle § 6 odst. 3 zákona o ČSD toliko mohly v určeném rozsahu vystupovat v právních vztazích jménem ČSD. Organizační složka právnícké osoby byla totiž Smlouvou o sociálním zabezpečení a Správním ujednáním vymezena pro účely stanovení nositele důchodového zabezpečení za doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení ČSFR územně a nikoliv funkčně, takže z hlediska určení zaměstnavatele u ČSD není významná jejich právní subjektivita, nýbrž sídlo jejich příslušné organizační složky, které se zapisovalo do podnikového (obchodního) rejstříku.

Konečně pak nemá žádný právní význam, že žalobkyně uzavřela pracovní smlouvu ze dne 1. 9. 1979 s organizací ČSD - Střední dráha v Olomouci, neboť zákonem o ČSD, který nabyl účinnosti dnem 1. 7. 1989, vznikla splnutím několika organizací nová státní organizace Československé státní dráhy s odlišným organizačním uspořádáním a jiným postavením jejích vnitřních složek. Jednou z nich byla, jak je uvedeno výše, i Správa přepravních tržeb se sídlem v Bratislavě, jež oproti závěru krajského soudu byla zapsána v obchodním rejstříku, takže podle čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení a čl. 15 odst. 1 Správního ujednání je nutné sídlo této účelové organizační jednotky ČSD považovat za sídlo zaměstnavatele žalobkyně ke dni rozdělení československé federace.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že napadený rozsudek je nezákonný z důvodu nesprávného posouzení právní otázky krajským soudem. Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. byl prokázán, Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 6. 2008, č. j. 18 Cad 192/2007 - 29, zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s., *zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí*. Na krajském soudu tedy nyní bude, aby v mezích žalobní bodů znovu přezkoumal rozhodnutí žalované vycházející přitom ze shora uvedeného závěru, že zaměstnavatel žalobkyně měl ke dni 31. 12. 1992 sídlo na území dnešní Slovenské republiky. Krajský soud přitom též posoudí, zda na projednávanou věc dopadají žalobkyní zmiňované nálezy Ústavního soudu.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. v novém rozhodnutí ve věci krajský soud.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. června 2009

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu